

Globaalikasvatusverkoston kommentit varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteiden luonnokseen 5.9.2016

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet on tärkeä kasvatustyön laatua ohjaava asiakirja, jolla voidaan aidosti edistää kestäväen tulevaisuuden toteutumista.

Me, globaalikasvatuksen parissa toimivat kansalaisjärjestöt, haluamme jättää omat huomiomme tukemaan varhaiskasvatuksen suunnitelman viimeistelyä.

- Pidämme arvossa sitä, että valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman ja opetussuunnitelmien perusteet muodostavat keskenään johdonmukaisen kokonaisuuden, joka tukee lasten ja nuorten kasvua aktiiviseen ja vastuulliseen kansalaisuuteen ja ohjaa heitä kestäväen elämäntavan omaksumiseen. Varhaiskasvatuksen arvopohjassa esille nostetut asiat tukevat hyvän elämän edellytyksiä ja ihmisenä kasvamista. Arvoperusta on osa varhaiskasvatuksen laadukasta toteutumista ja siksi myös sen toteutumista tulee seurata.
- Ihmisoikeudet, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo nousevat luonnoksessa esille kasvatuksen keskeisinä periaatteina. Varhaiskasvattajia tulee kouluttaa ja rohkaista tunnistamaan ja purkamaan negatiivisia stereotyyppioita ja normeja. Kasvattajilla tulee olla selkeä käsitys ihmisoikeusarvojen toimeenpanosta omassa työssään sekä kompetenssia edistää lapsen oikeuksia ja muita työlle relevantteja ihmisoikeusnormeja. Päiväkoteja tulee kannustaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitteluun.
- Maailmankansalaisuus on lapselle usein luontainen tapa hahmottaa olemistaan suhteessa ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin. Tätä orientaatiota ja avarakatseisuutta tulisi varhaiskasvatuksessa aktiivisesti ruokkia ja kunnioittaa. Luonnoksessa painottuvat lähiympäristön tutkiminen ja oman yhteisön jäsenten välinen kunnioitus. Näkökulmaa olisi kuitenkin syytä laajentaa, sillä maailma ja sen tapahtumat ovat läsnä lasten arjessa, esimerkiksi median, matkustelun tai vaikkapa perhesuhteiden kautta. Varhaiskasvatuksen tulisi herättää halu toimia oikeudenmukaisuuden puolesta. Monia globaaleja ilmiöitä, kuten reilua kauppaa, lasten oikeuksia tai planetaarisuutta, voi pohtia ikätasoisesti esimerkiksi satujen, tarinoiden ja leikkien kautta.
- Kasvatuksen tehtävänä on tukea yhdessä toimimisen taitoja. Toisten huomioon ottaminen sekä sosiaalisten ja tunnetaitojen tukeminen on nostettu luonnoksessa esille. Rauhankasvatus sovittelu- ja konfliktinehkäisytaitoineen tulisi kuitenkin nostaa niiden rinnalle (esimerkiksi sivut 23 tai 32). Näiden arvojen omaksuminen ja taitojen harjoittelu vahvistavat rauhankulttuuria paitsi varhaiskasvatussyhteisössä myös sen ulkopuolella.
- Luonnoksessa varhaiskasvatuksen yhdeksi tehtäväksi on osoitettu tärkeiden arvojen ja traditioiden siirtäminen seuraaville sukupolville (s.14). Tämä työ edellyttää vallitsevien normien kriittistä tarkastelua ja sen varmistamista, että kaikki voivat elää yhteisössä turvallisesti ja vapaasti omana itsenään.
- Omien viestien tuottamisen taidon yhteydessä (monilukutaito s. 17) on tärkeä rohkaista lapsia rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä.

Osana eettistä kasvatusta myös päiväkotikäisiä lapsia olisi hyvä ohjata ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Sananvapaus on oikeus ilmaista julkisesti mielipiteitään, mutta myös päiväkodeissa on hyvä opettaa lapsille, että se ei oikeuta syrjintään, toisen ihmisen kunnian loukkaamiseen tai väkivaltaan yllyttämiseen.

Kommenttien kokoamiseen ovat osallistuneet globaalikasvatusverkostosta Kepa, Amnesty International, Suomen Lähetysseura, Rauhanliitto, Plan Suomi sekä Suomen YK-liitto. Kepa ry on yli 300 globaalien oikeudenmukaisuuden edistämiseksi toimivat kansalaisjärjestön kattojärjestö. Kepa koordinoi kansalaisjärjestöjen globaalikasvatusverkostoa, joka pyrkii edistämään aktiivista ja vastuullista maailmankansalaisuutta.

Helsingissä 5.9.2016

Lisätietoja: Globaalikasvatuksen asiantuntija Sanna Rekola, sanna.rekola@kepa.fi, 050 317 6697.